

Sygn. akt V ACa 125/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Barbara Kurzeja (spr.)
Sędziowie :	SA Zofia Kołaczyk SA Urszula Bożałkińska
Protokolant :	Barbara Knop

po rozpoznaniu w dniu 10 lipca 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. (Ukraina)

przeciwko A. S. i Ł. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 30 listopada 2012 r., sygn. akt XIV GC 184/11

1. oddala apelację;
2. zasądza solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt V ACa 125/14

UZASADNIENIE

Powodowa spółka z siedzibą w W. na Ukrainie dochodziła od pozwanych prowadzących działalność gospodarczą w ramach spółki cywilnej kwoty 120.404,19 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu tytułem nieuiszczonej pozostałej części ceny z umowy sprzedaży urządzenia rozrywkowego (...) produkcji spółki (...), obejmującej montaż przedmiotowego urządzenia w miejscu przygotowanym przez „kupującego”, a po sprecyzowaniu żądania domagała się z tego tytułu zapłaty kwoty 39.015 U.S.D., którą pozwani powinni byli uregulować do dnia 27 lipca 2010 r. (w terminie 14 dni po zakończeniu prac rozruchowych w miejscu montażu urządzenia).

Pozwani wniesli o oddalenie powództwa. Zarzucili nienależyte wykonanie umowy i wady zakupionego od powoda urządzenia, które usunęli we własnym zakresie i z „ostrożności procesowej” podnieśli w odpowiedzi na pozew zarzut potrącenia kwoty 120.404 zł tytułem zwrotu poniesionych przez nich kosztów związanych z nieterminowym montażem urządzenia, usuwaniem usterek wadliwego montażu i zleceniem osobom trzecim wykonania części prac. Pozwani twierdzili ponadto, że przedstawione przez powoda protokoły dotyczące odbioru spornego urządzenia nie zostały podpisane przez przedstawicieli powoda i że w związku z tym roszczenie nie jest wymagalne.

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2012r. Sąd Okręgowy:

1. z powództwa głównego o zapłatę kwoty 120.405 zł - umorzył postępowanie i zasądził od powoda na rzecz pozwanych kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;
2. z powództwa ewentualnego - zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 39.015 USD z odsetkami ustawowymi obowiązującymi na terytorium Ukrainy od dnia 30 lipca 2010 r. i orzekł o kosztach procesu ustalając, co następuje.

Strony zawarły umowę sprzedaży urządzenia na potrzeby usług z sektora rozrywki określonego jako (...), wraz z montażem i jego uruchomieniem w wybranym przez „kupującego” miejscu. Wymieniona usługa wyceniona została przez strony na kwotę 49.000 USD.

Powód dostarczył pozwany objęte umową urządzenie oraz dokonał jego montażu wraz z uruchomieniem i do zapłaty pozostało 39,015 USD. Po zakończeniu prac rozruchowych, z należnych z tego tytułu 49.000 USD, pozwani w grudniu 2010 r. uregulowali 9985 USD (łącznie zapłacili powodowi 269.985 USD). Odbiór urządzenia został dokonany w dniu 13 lipca 2010 r. z udziałem przedstawiciela pozwanych oraz reprezentanta powoda i w protokole potwierdzono dobry stan techniczny urządzenia zdatnego do eksploatacji, a zgłoszone usterki zostały usunięte w przeważającej części w dniu 15 lipca 2010 r. Przedmiotowe urządzenie pozostaje w eksploatacji pozwanych, przy czym obecnie zostało zdemontowane i przetransportowane przez pozwanych, na potrzeby ich przedsiębiorstwa, do innej miejscowości i tam uruchomione.

Zgłoszony przez pozwanych w toku procesu zarzut potrącenia Sąd Okręgowy uznał za niedopuszczalny w świetle art. 479¹⁴§4 k.p.c. Jego rozpoznanie wymagałoby bowiem przeprowadzenia postępowania dowodowego, co w świetle wymienionego przepisu jest niedopuszczalne. Pozwani nie złożyli oświadczenia o potrąceniu wzajemnej wiarygodności przed wszczęciem procesu, gdyż pisma, które „rzekomo wysłali do powoda” nie zostały podpisane i nie mogą również żądać obniżenia ceny w ramach rękojmi. Strony uzgodniły bowiem w umowie procedurę reklamacyjną dla roszczeń z tytułu rękojmi czy gwarancji, a pozwani nie dopełnili uzgodnionego w umowie trybu reklamowania urządzenia. Zarzut pozwanych, że roszczenie powoda nie było wymagalne jest z kolei oczywiście bezzasadny, skoro objęli w posiadanie przedmiotowe urządzenie i wcześniej nie kwestionowali umocowania przedstawiciela powoda, którym był pracownik producenta urządzenia.

Z tych względów Sąd Okręgowy uwzględnił roszczenie o zapłatę w walucie umowy w całości i wobec cofnięcia roszczenie wyrażonego w złotych polskich umorzył postępowanie w tym zakresie na podstawie art. 355 §1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniesli pozwani i zarzucając naruszenie:

- art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nieodrżucenie pozwu skierowanego pierwotnie przeciwko spółce cywilnej, która nie ma zdolności sądowej, a nie jej wspólnikom,
- art. 193 k.p.c. i art. 479⁴§ 2 k.p.c. przez dopuszczenie do niedopuszczalnej w postępowaniu gospodarczym przedmiotowej zmiany powództwa z pierwotnie dochodzonego żądania zapłaty w złotych polskich na żądanie zapłaty w walucie obcej,
- art. 194 k.p.c. przez dopuszczenie do podmiotowej zmiany powództwa po stronie pozwanej,

- art. 227,232, 256 k.p.c. i art. 129 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 3 o radcach prawnych przez wydanie wyroku w oparciu o faktury niepotwierdzone za zgodność z oryginałem oraz fakturę w języku ukraińskim,

- art. 233 § 1 k.p.c. przez uznanie, że pozwani nie potrącili swoich wzajemnych wierzytelności z wierzytelnością powoda i że wywiązał się on z umowy i pominięcie okoliczności jej nieterminowego wykonania i oparcie rozstrzygnięcia na kopiach dokumentów, a także błędne ustalenie, że strony dokonały skutecznego odbioru urządzenia w sytuacji, gdy protokołu odbioru nie podpisali przedstawiciele powoda i że pozwani w ciągu 2 dni usunęli usterki stwierdzone przy odbiorze, jak również błędne uznanie, że strony łączyła wyłącznie umowa sprzedaży podczas gdy zawierała również elementy umowy o dzieło z uwagi na obowiązek powódki montażu urządzenia,

- art. 328 § 2 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia z naruszeniem wymienionego przepisu i nieustosunkowanie się do zarzutów pozwanych,

- art. 479¹⁴§ 4 k.p.c. przez błędne uznanie, że pozwani nie wykazali swojego stanowiska dokumentami

- art. 471 k.c. przez jego zastosowanie i uznanie, że powód nie wyrządził pozwanym szkody wskutek nienależytego wykonania zobowiązania,

- art. 498 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie zarzutu potrącenia

wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Rozważania co do objętych zarzutami skarżącej zasad procedowania należało poprzedzić stwierdzeniem, że ponieważ pozew został wniesiony w dniu 18.03 1911 r. w niniejszym postępowaniu zastosowanie znajdują przepisy w brzmieniu obowiązującym przed 3 maja 2012 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011.233.1381).

Wbrew stanowisku zaprezentowanemu w apelacji brak jest podstaw do uznania, że strona pozwana została pierwotnie oznaczona w pozwie jako spółka cywilna i że proces toczył się przeciwko nieistniejącemu podmiotowi ze skutkiem z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.

W judykaturze i piśmiennictwie jednolicie przyjmuje się, że powód, na którym ciąży obowiązek oznaczenia strony pozwanej, może uściślić jej oznaczenie, jeżeli nie prowadzi ono do naruszenia tożsamości stron (postanowienie SN z dnia 4 lutego 2004 r., I CK 342/03, niepubl.), zaś nieprecyzyjne oznaczenie w pozwie strony pozwanej nie daje samo przez się podstawy do odrzucenia pozwu. W pozwie powód wskazał bowiem zarówno dane osobowe i adresy współników, jak i firmę spółki cywilnej, pod którą prowadzili oni działalność gospodarczą. Nieprecyzyjne oznaczenie strony pozwanej zostało w związku z tym doprecyzowane na wezwanie Przewodniczącego Sądu wzywającego powoda do uzupełnienia w tym przedmiocie braków formalnych pozwu (k. 54), jeszcze przed jego doręczeniem. Nie doszło zatem – wbrew zarzutom skarżących - do podmiotowej zmiany powództwa i naruszenia art. 193 k.p.c., zaś art. 194 k.p.c. Sąd nie mógł naruszyć, gdyż go nie stosował.

Przechodząc do rozważań związanych z podniesionym zarzutem naruszenia art. 193 k.p.c. i art. 479⁴§ 2 k.p.c. polegającym - w przekonaniu skarżących – na bezzasadnym dopuszczeniu do przedmiotowej zmiany powództwa z pierwotnie dochodzonego żądania zapłaty w złotych polskich na żądanie zapłaty w walucie obcej okazał się chybiony.

Według art. 479⁴ § 2 k.p.c., w toku postępowania w sprawach gospodarczych nie można było występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Jak się jednak przyjmuje w piśmiennictwie i orzecznictwie (por. wyrok Sądu Najwyższego, z dnia 29 kwietnia 2005 r., V CK 523/04, niepubl., zakaz zmiany podstawy powództwa należy rozumieć w ten sposób, że nie może co do zasady zmienić się żądanie pozwu oraz okoliczności, które zostały

przytoczone jako jego uzasadnienie, natomiast nie jest wykluczona zmiana rodzaju waluty podlegającej zasądzeniu, jeżeli nie zmieni to podstawy faktycznej żądania. Nie będzie zatem zmianą podstawy powództwa taka zmiana, która nie prowadzi ani do zmiany okoliczności faktycznych przytoczonych w pozwie, ani też do zasadniczej zmiany samego żądania. Dotyczy to również takiej sytuacji, gdy powód dochodzi w pozwie zapłaty określonej kwoty pieniężnej w złotych, a następnie domaga się zasądzenia jej w innej walucie. Żądanie spełnienia świadczenia pieniężnego jest bowiem w istocie żądaniem przekazania określonej wartości ekonomicznej, którą pieniądź wyraża. Z tej przyczyny, brak też było podstaw do potraktowania przez Sąd pierwszej instancji dokonanej przez powoda zmiany rodzaju dochodzonej waluty, jako żądania ewentualnego stanowiącego szczególny wypadek kumulacji roszczeń w procesie.

Również podniesiony przez skarżących zarzut obrazy art. 328 § 2 k.p.c. nie mógł odnieść zamierzonego rezultatu, gdyż zarzut taki może być usprawiedliwiony jedynie tylko w wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia. Taka sytuacja w sprawie niniejszej nie zachodzi. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku, choć nieco chaotyczne, zawiera jednakże część zważeniową, w której Sąd pierwszej instancji zaprezentował swoje stanowisko prawne, na tle ustalonego uprzednio stanu faktycznego. Możliwe było zatem w oparciu o jego treść, przeprowadzenie oceny wyводу i dokonanie kontroli instancyjnej.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów natury procesowej zważyć z kolei należało, że podlegają one także ocenie - co do dopuszczalności ich zgłoszenia - z punktu widzenia norm obowiązujących do dnia 2 maja 2012 r., urzeczywistniających system prekluzji materiału procesowego w sprawach gospodarczych (art. 479¹² § 1 k.p.c. i 479¹⁴ § 2 k.p.c.) i należy w związku z tym przyznać rację stronie powodowej, że wobec niezgłoszenia zarzutów przez pozwanych w odpowiedzi na pozew odnośnie do nieprawidłowo poświadczonych za zgodność faktur i załączenia nieprzetłumaczonej na język polski faktury w języku ukraińskim, zarzut ten nie może być obecnie podnoszony w apelacji tym bardziej, że prawdziwość tych dokumentów i ich treść nie była kwestionowana. Bezsporny był również pomiędzy stronami fakt nieuiszczenia przez skarżących reszty należności w kwocie 39.015 USD.

Z kolei wynikające z art. 479¹⁴ § 4 k.p.c. ograniczenie wyklucza wystąpienie kompensacyjnego skutku czynności potrącenia dokonanego w toku sprawy gospodarczej, jeżeli dotyczy wierzytelności, do udowodnienia której niezbędne jest przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego, zeznań świadków, przesłuchania stron albo innych dowodów, które nie są dokumentami. W rozpoznawanej sprawie, w sytuacji gdy z prawidłowych ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że czynność potrącenia nie została dokonana przed procesem, lecz w odpowiedzi na pozew, znajdowały zastosowanie wszystkie ograniczenia, które od dnia 20 marca 2007 r., nowelizacją z dnia 16 listopada 2006 r., zostały wprowadzone do postępowania odrębnego przewidzianego dla spraw gospodarczych, w tym art. 479¹⁴ § 4 k.p.c., zgodnie z którym w sprawie gospodarczej do potrącenia może zostać przedstawiona tylko wierzytelność, która została wykazana dokumentami, niedopuszczalne jest natomiast badanie zarzutu potrącenia w sytuacji, gdy do udowodnienia okoliczności podanych na jego uzasadnienie należy dopuścić inne dowody.

Nie ulega w rozpoznawanej sprawie wątpliwości, że wykazanie istnienia tej wierzytelności tak co do zasady, jak i jej wysokości wymagało przeprowadzenia dowodów nie tylko z przedstawionych przez pozwanych dokumentów, ale i z zeznań świadków, stron i opinii biegłego. Wszak o ich przeprowadzenie pozwani wnosili w odpowiedzi na pozew. Z tej również przyczyny dopuszczenie dowodu z opinii biegłego przez Sąd Okręgowy i czynienie na jej podstawie ustaleń było niedopuszczalne. Zarzut pozwanych odnoszący się do naruszenia wymienionego przepisu nie mógł być zatem z tej przyczyny uwzględniony.

Dotyczy to również zarzutu naruszenia art. 233 § 2 k.p.c. Zarzut dotyczący błędnego ustalenia, że pozwani nie potrącili swoich wzajemnych wierzytelności z wierzytelnością powoda przed procesem nie został umotywowany, zaś pozostałe zarzuty dotyczące sprzecznego z prawem ustalenia, że strona powodowa wywiązała się z umowy i pominięcie okoliczności jej nieterminowego wykonania nie mają wpływu na rozstrzygnięcie w sytuacji, gdy zakupione urządzenie zostało dostarczone i nastąpił jego odbiór. Pogląd skarżących, jakoby Sąd Okręgowy błędnie ustalił, że strony dokonały skutecznego odbioru urządzenia ponieważ protokołu odbioru nie podpisali przedstawiciele powódki nie może być

uznany za zasadny, skoro strona powodowa umocowała przedstawiciela producenta do przeprowadzenia czynności odbiorczych, co potwierdziła w procesie.

Okoliczność, w jakiej dacie zostały usunięte usterki stwierdzone przy odbiorze także nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia, a jak zasadnie uznał Sąd Okręgowy, obowiązek zapłaty całej ceny, obejmującej wynagrodzenie za montaż i uruchomienie urządzenia, po jego uruchomieniu, co niewątpliwie nastąpiło, nie został przez pozwanych dokonany.

Twierdzenie pozwanych, że roszczenie z tego tytułu nie było wymagalne nie może się ostać również dlatego, że po uruchomieniu urządzenia, w grudniu 2010 r. zapłacili część umówionego z tego tytułu wynagrodzenia i nie dopełnili procedury reklamacyjnej przewidzianej w umowie.

Pozostałe zarzuty odnoszą się natomiast do kwestionowania dokonanej przez Sąd Okręgowy jurydycznej oceny wyprowadzonych na podstawie przeprowadzonych dowodów okoliczności faktycznych.

Należy w związku z tym zważyć, że wskazane przez skarżących przepisy art. 471 k.c. i 498 k.c. nie mogły zostać naruszone, gdyż stosownie do art. 33 ust. umowy między Rzeczypospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w Kijowie dnia 24 maja 1993 r. (Dz. U. Nr 96, poz. 465), zobowiązania ze stosunków umownych podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium została zawarta umowa, chyba że uczestnicy stosunku zobowiązaniowego poddadzą ten stosunek wybranemu przez siebie prawu. Ponieważ bezspornie strony niniejszego procesu nie odniosły się do tej kwestii, a umowa została zawarta w W., na Ukrainie, zastosowanie w sprawie miały przepisy ukraińskiego kodeksu cywilnego dotyczące prawa zobowiązań. Odpowiednikiem art. 471 k.c. jest art. 610 i nast. 611 tego prawa, który za nienależyte wykonanie zobowiązania przewiduje m.in. odszkodowanie za straty (art. 611 ust. pkt 4), zaś art. 498 k.c. – jego art. 601. Przepisy te nie mogły jednakże być zastosowane w sprawie niniejszej, skoro wzajemna wierzytelność pozwanych mogła być dochodzona jedynie w odrębnym procesie.

Z tych przyczyn i na podstawie art. apelacja pozwanych podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Dodać należy, że okoliczność, iż spółka cywilna pozwanych została przekształcona w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w toku postępowania apelacyjnego (z dniem 28 listopada 2013 r. - k. 664 – 668) nie ma wpływu na rozstrzygnięcie, skoro stosownie do art. 574 k.c. w zw. z art. 551§ 2 k.s.h wspólnicy przekształcanej spółki osobowej odpowiadają na dotychczasowych zasadach solidarnie ze spółką przekształconą za zobowiązania spółki powstałe przed dniem przekształcenia przez okres trzech lat, licząc od tego dnia i z tej przyczyny nie doszło do podmiotowego przekształcenia po stronie pozwanej.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono, stosownie do jego wyniku, na podstawie art. 98 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., na które składają się: wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powódki w stawce minimalnej określonej w § 6 pkt 6 i § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.